

איך זוכרים את המקדש?

1. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף ס עמוד ב

ת"ר: כשחרב הבית בשניה, רבו פרושין בישראל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין. נטפל להן ר' יהושע, אמר להן: בני, מפני מה אי אתם אוכלין בשר ואין אתם שותין יין? אמרו לו: נאכל בשר שממנו מקריבין על גבי מזבח, ועכשיו בטל? נשתה יין שמנסכין על גבי המזבח, ועכשיו בטל? אמר להם: א"כ, לחם לא נאכל, שכבר בטלו מנחות! אפשר בפירות. פירות לא נאכל, שכבר בטלו בכורים! אפשר בפירות אחרים. מים לא נשתה, שכבר בטל ניסוך המים! שתקו. אמר להן: בני, בואו ואומר לכם: שלא להתאבל כל עיקר אי אפשר - שכבר נגזרה גזרה, ולהתאבל יותר מדאי אי אפשר - שאין גוזרין גזירה על הצבור אא"כ רוב צבור יכולין לעמוד בה, דכתיב: במארה אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי כולו, אלא כך אמרו חכמים: סד אדם את ביתו בסיד, ומשייר בו דבר מועט. וכמה? אמר רב יוסף: אמה על אמה. אמר רב חסדא: כנגד הפתח. עושה אדם כל צרכי סעודה, ומשייר דבר מועט. מאי היא? אמר רב פפא: כסא דהרסנא. עושה אשה כל תכשיטיה, ומשיירת דבר מועט.

מאי היא? אמר רב: בת צדעא, שנאמר: אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי וגו'. מאי על ראש שמחתי? אמר רב יצחק: זה אפר מקלה שבראש חתנים. א"ל רב פפא לאביו: היכא מנח לה? במקום תפילין, שנאמר: לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר.

The Rabbis taught: When the second Temple was destroyed, many became ascetics not to eat meat nor to drink wine. R. Yehoshua dealt with them. He said to them, "My children, why are you not eating meat and drinking wine?" They said to him, "How can we eat meat from which sacrifices were offered on the altar and has now ceased?! How can we drink wine that was poured on the altar and has now ceased?!" ... He said to them, "My children, let me tell you. Not to mourn is impossible, because the decree [regarding the destruction] was already issued. To mourn overly is impossible, because we do not enact a decree on the community unless the majority of the community can uphold it. ... Rather, this is what the Sages said: A person may paint his house, but he leaves a small area [unpainted] ... as it says, 'If I forget you, O Jerusalem.'"

2. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף מא עמוד א

משנה. בראשונה היה לולב ניטל במקדש שבעה, ובמדינה יום אחד. משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה, זכר למקדש.

מנא לן דעבדינן זכר למקדש? דאמר קרא: 'כי אעלה ארוכה לך וממכותיך ארפאך נאום ה', כי נדחה קראו לך ציון היא דורש אין לה' (ירמיהו ל, יז), מכלל דבעיא דרישה

3. הגרי"ד סולוביצ'יק, רשימות שיעורים למסכת סוכה דף מא

בגמ' מנ"ל דעבדינן זכר למקדש כשמביאה הגמ' במס' ב"ב ס: את מנהגי האכילות בזה"ז שהם זכר למקדש כגון כסוד אדם את ביתו בסיד משייר בו אמה על אמה כנגד הפתח כלתי מסויד זכר למקדש וכן

מנהג שימת האפר בראשי החתנים זכר למקדש היא מבארת הטעם ע"י הפסוק אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני

ולכאורה קשה למה לא הביאה הגמ' דין אותו הפסוק ואותן ההלכות דאבלות זכר למקדש?
ונראה שבזכר למקדש יש שני דינים:

א הלכות אבילות זכר למקדש זוהי הגמ' בב"ב היסוד של דינים אלו נלמד מהפסוק אם אשכחך ירושלים והוא לזכור ירושלים כפי שהיתה ולהתאבל על חורבנה

ב דין לזכור את המצוות הקשורות למקדש היינו להעלות על לבנו את המקדש כשיהיה בבנינו ב"ב וזוהי הסוגיא שלפנינו יסוד דינים אלו מהפסוק **ציון היא דורש אין לה**. אין בכך חלות אבילות על העבר אלא קיום על שם העתיד לבא כשהמקדש יבנה.

ויתכן שזכר כפול זה מרומז בקרא במגילת איכה: "זכרה ירושלים ימי עניה ומרודיה כל מחמדיה אשר היו לה מימי קדם" ימי עניה ומרודיה - היינו החורבן והאבילות עליו. כל מחמדיה - היינו המצוות שנתקיימו במקדש מאז ואנו מקיימים אותן עתה ע"ש המקדש כשיהיה בבנינו.

4. המאור הקטן מסכת פסחים דף כח עמוד א
ובספירת העומר יש ששואלין מה טעם אין אנו אומרים בו זמן?

ועוד מה טעם אין אנו סופרין שתי ספירות מספק כמו שאנו עושין שני י"ט מספק?

וכללו של דבר אין לנו להחמיר בספירת העומר שאינו אלא לזכר בעלמא והכין אסיקנא בדוכתא במנחות דאמימר מני יומי ולא מני שבועי אמר **זכר למקדש הוא** ואף על פי שאנו מונין ימים ושבועות מנהג הוא בידינו אבל להטעינו זמן אין לנו ועוד שלא מצינו ברכת זמן אלא בדבר שיש בו שום הנאה כגון נטילת לולב שהוא בא לשמחה ותקיעת שופר לזכרון בין ישראל לאביהם שבשמים ומקרא מגילה דחס רחמנא עלן ופרקין ופדיון הבן שמברך אבי הבן שהחיינו לפי שיצא בנו מספק נפל דכל ששהה שלשים יום באדם אינו נפל ולספירת העומר אין בו זכר לשום הנאה אלא לעגמת נפשנו לחרבן בית מאויינו